

Rovfågelinventering

Torråsen, Östersunds kommun 2024

VÄG & MILJÖ

Beställning: Östersunds kommun

Framställt av: Väg & Miljö AB

<http://vagochmiljo.se>

Slutversion: 2025-01-27

Uppdragsansvarig: Klas Andersson

Medverkande: Elin Rydevik (fältarbete), Mattis Arveström (analys) och Elin Rostedt (rapport och kartor)

Kvalitetsansvarig: Per Karlsson Linderum

Illustrationer och kartor: Väg & Miljö AB

Internt projektnummer: 1456

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 1 av 15

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning.....	3
2 Bakgrund.....	4
3 Metod	5
3.1 Metodbeskrivning.....	5
Förstudie	5
Fältstudie	5
3.2 Tidpunkt och ansvarig personal.....	6
3.3 GIS och fältdatafångst	6
3.4 Avvikelse och möjliga felkällor	7
3.5 Definition av prioriterade fågelarter	7
4 Resultat av förstudien.....	9
4.1 Tidigare fågelfynd	9
5 Resultat av fältstudien.....	11
5.1 Ljudboxar.....	11
Ljudbox 1.....	11
Ljudbox 2.....	11
5.2 Manuell inventering	12
5.3 Områdets fågelfauna	12
6 Samlad bedömning.....	14
7 Referenser	15

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 2 av 15

SAMMANFATTNING

Väg & Miljö AB genomförde på uppdrag av Östersunds kommun en rovfågelinventering med hjälp av inspelning av fågelljud med autoboxar inom ett 80 hektar stort område beläget i Torråsen nordöst om Östersunds tätort, Jämtlands län. Bakgrunden till inventeringen är utredning om eventuell vidare utveckling av området. Det finns därför ett behov att ta reda på områdets naturvärden, för att eventuellt vidta försiktighets- och skyddsåtgärder.

Syftet med inventeringen har varit att inhämta kunskap om fågelfaunan i området, specifikt för ugglor och rovfåglar. Målet är att arbetet ska bidra med information om vilka arter som förekommer på den aktuella platsen, för att möjliggöra bedömningar av utveckling av området och eventuell påverkan till följd av denna.

Totalt noterades tre ugglearter vid inventeringen, varav två av dem vid ljudanalys av ljudbox och en art under manuell fältinventering. Ur artskyddsperspektiv är särskilt fynd av hornuggla *Asio otus*^{NT} och pärluggla *Aegolius funereus* av intresse. Inga fynd av dagrovfåglar gjordes under fältinventeringen.

Fältstudien utfördes mars och maj 2024. Fältstudien genomfördes som analys av två ljudboxar utplacerade under mars, samt ett manuellt fältbesök i mars och två manuella fältbesök i maj.

Av de påträffade arterna med häckningskriterier är en nationellt rödlistad och en som nämns i fågeldirektivet bilaga 1 samt är en prioriterad art i skogsvårdslagstiftningen. Artsammansättningen bedöms som typisk för områdets biotoper och dess geografiska läge.

Vidare utredningar bör undersöka exploaterings möjliga påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen gällande livsmiljöer i landskapet för fåglar, med tyngdpunkt på arter som prioriteras till följd av nationell rödlistning, fågeldirektivets bilaga 1, prioriterad art i skogsvårdslagen eller tydlig negativ populationstrend. Det gäller framför allt förekomsten av hornuggla och pärluggla.

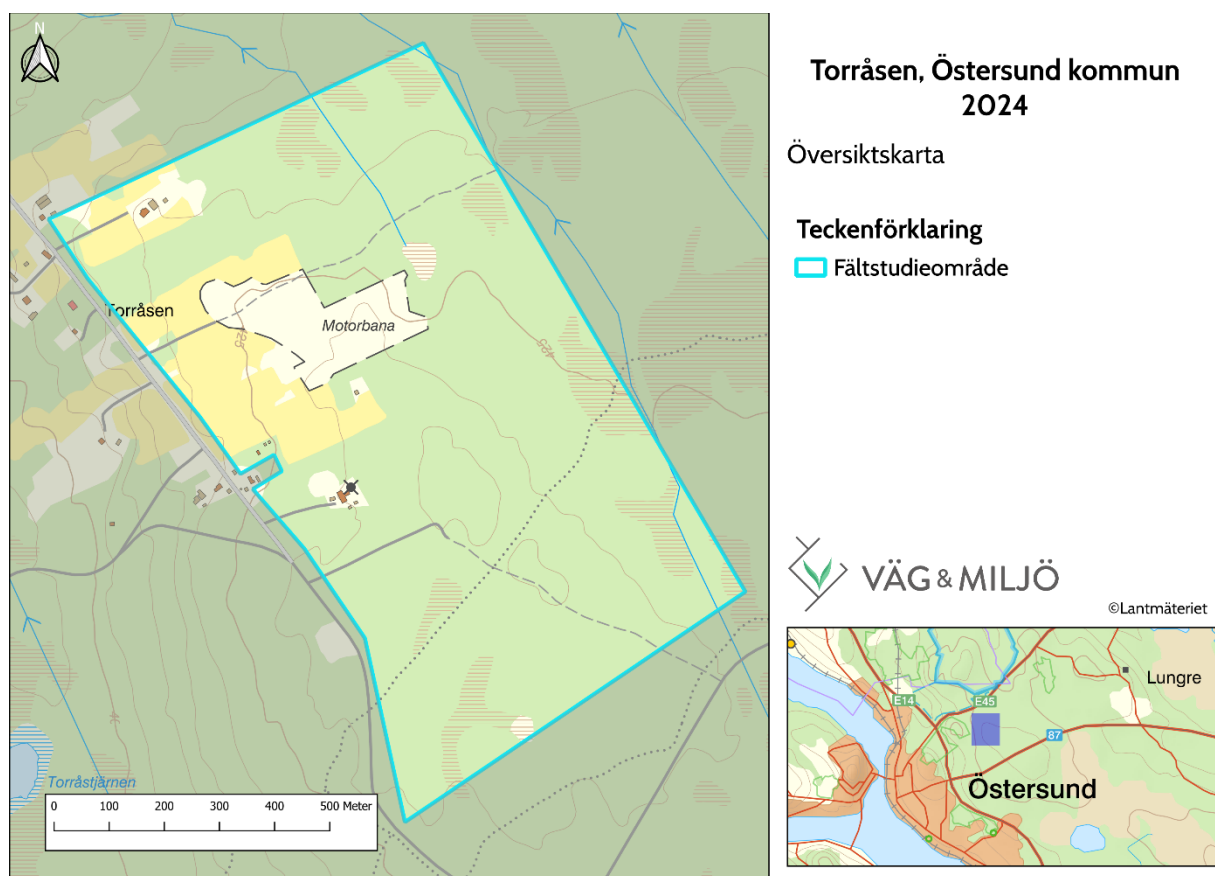
Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 3 av 15

2 BAKGRUND

Väg & Miljö AB genomförde på uppdrag av Östersunds kommun en rovfågel- och uggleinventering med hjälp av inspelning av fågelljud med autoboxar och manuella fältbesök inom ett cirka 80 hektar stort område beläget vid Torråsen i Östersunds kommun, Jämtlands län (**Figur 1**). Bakgrunden till inventering är utredning om eventuell vidare utveckling av området. Det finns därför ett behov av att ta reda på områdets naturvärden, för att eventuellt vidta försiktighetsåtgärder.

Syftet med inventeringen har varit att inhämta kunskap om fågelfaunan i området, med fokus på rovfåglar och ugglor. Målet är att arbetet ska bidra med information om vilka arter som förekommer på den aktuella platsen, för att möjliggöra bedömningar av utveckling av området och eventuell påverkan till följd av denna.

Området utgörs av mestadels skogsområden med barr- och blandskog. Skogsområdena är av varierande karaktär. Det finns dels enformig produktionsskog av gran, dels områden som hyser äldre och mer flerskiktade sammansättningar av träd. Nordvästra delen av fältstudieområdet utgörs av åkermark och där finns även lövskog bestående av i huvudsak asp och sälg, samt en gammal bandvagnsbana. Inom området finns även ett antal myrmarker, varav flera är igenväxande troligtvis på grund av dikningen som skett nordöst om området på 1950- och 1960-talet.

Figur 1. Inventeringsområdets geografiska läge.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 4 av 15

3 METOD

3.1 Metodbeskrivning

Förstudie

Under fågelinventeringens *förstudie* eftersöktes befintlig kunskap och tidigare fynd om fågelförekomster inom studieområdet. Källorna framgår av referenslistan i slutet av rapporten. Eftersökning av artförekomst gjordes senast i följande databaser:

- Artportalen, sökperiod: 2000-01-01 – 2024-10-18

Fältstudie

Fältstudien, dvs. fågelinventeringen genomfördes inom det utpekade fältstudieområdet (**Figur 1**). Fältstudien var uppdelad i tre delar: linjetransekt, rovfågelinventering och ljudinspelning.

Ljudinspelning

Den metodik som använts bygger på att uggleljud spelas in med ljudboxar på ett antal lokaler i fältstudieområdet (**Figur 2**), i det här fallet har två ljudinspelnings-boxar använts av modellerna Song Meter mini och Song Meter micro från Wildlife Acoustics. Inspelningsboxarna spelade in alla ljud från 0–8 kHz, med inspelningstider vid skymning och gryning då ugglorna har den högsta aktiviteten, under mars månad. Ljudfilerna analyserades sedan för artbestämning i programvaran Kaliedoscope PRO.

Kompletterande manuellt fältbesök

Utöver ljudinspelningen skedde kompletterande fältbesök till inventeringsområdet med syfte att undersöka möjligheten till eventuellt häckande rovfåglar, samt att lyssna efter spelande ugglor i området.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 5 av 15

Figur 2. Inventeringsområdet som visar plats för rovfågelobservationsplatser och ljudboxar.

3.2 Tidpunkt och ansvarig personal

Uppdragsansvarig har varit Klas Andersson. Mattis Arveström har ansvarat för ljudanalys. Elin Rydevik har genomfört fältarbetet. Elin Rostedt har utfört förstudie och rapportskrivande. Per Karlsson Linderum har varit kvalitetsansvarig.

Ljudboxanalysen har för att få ett representativt resultat genomförts enligt följande upplägg:

- Inspelningar 0–3 kHz har analyserats för perioden 8 mars–26 mars.

För att få ett representativt resultat inventerades området i fält under den huvudsakliga häckningssäsongen (mars-maj) 2024, enligt följande upplägg:

- 25 mars
- 10 maj
- 21 maj

3.3 GIS och fältdatafångst

För datainsamling under *fältstudien* användes en fältplatta med applikationen Fieldmaps för ArcGIS i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Noggrannheten i geografisk positionering är mellan 5–15 meter. Efter datainsamling i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i QGIS 3.16.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsén, Östersund	2025-01-27	Sida 6 av 15

GIS-data i form av artfynd för varje punkt finns upprättade.

3.4 Avvikelser och möjliga felkällor

Den använda inventeringsmetoden är anpassad för fågelarter som dels nyttjar den huvudsakliga häckningssäsongen (mars-april), dels är aktiva under kvälls- och nattetid.

Vidare ger inventeringen en ögonblicksbild. Beroende på bland annat väderförhållande kan antalet häckande arter och individer variera mellan år. En avvikelse är också det generellt sett dåliga gnagaråret 2024, vilket påverkar antalet häckande ugglor negativt.

Slutligen är det av vikt att framlägga att eventuella störningar från olika ljudkällor i vissa fall kan påverka möjligheterna att notera de fåglar som rör sig i omgivningen.

3.5 Definition av prioriterade fågelarter

Naturvårdsarter är arter som till exempel kan indikera att ett område har förhöjt naturvärde, har en struktur som är typisk för denna biotop, hyser andra värdefulla arter, eller så är arten i sig av särskild betydelse för biologisk mångfald. I begreppet ingår bland annat rödlistade arter, skyddade arter, fridlysta arter, signalarter, nyckelarter, ansvarsarter och typiska arter. Prioriterade fågelarter är arter som ska prioriteras i artskyddsarbetet, detta framgår bland annat av förordningsmotivet (Fm 2022:5) till ändringen i 4 § artskyddsförordningen. I begreppet ingår bland annat rödlistade arter, hotade arter, arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 eller arter med konstaterad negativ populationstrend.

I den här rapporten används nedanstående grupper av naturvårdsarter.

Rödlistade arter

Rödlistade arter är en art som enligt den internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier inte bedöms ha långsiktigt livskraftig population i Sverige utan löper risk att försvinna från landet. Rödlistade arter utvärderas av Artdatabanken och listas i *Rödlistade Arter i Sverige 2020*. Arterna som ingår anges i sex olika kategorier:

- RE Nationellt utdöd
- CR Akut hotad
- EN Starkt hotad
- VU Sårbar
- NT Nära hotad
- DD Kunskapsbrist

Hotade arter

Hotade arter är arter som rödlistats i någon av kategorierna akut hotad (CR), starkt hotad (EN) och sårbar (VU) enligt *Rödlistade Arter i Sverige 2020*.

Fågeldirektivets bilaga 1

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 7 av 15

Arter som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 ska visas särskilt hänsyn inom Europeiska unionen. Av Sveriges ca 350 fågelarter är 67 listade i direktivets bilaga 1. Det innebär att särskilda skyddsområden (Special Protection Areas, SPA) där dessa fåglar häckar ska pekas ut och ingå i Natura 2000-nätverket. Även fåglar som regelbundet rastar i betydande antal ingår i denna bilaga.

Negativ populationstrend

Arter som på lång eller kort sikt uppvisat en påtagligt negativ populationsutveckling kan anses prioriterade enligt förordningsmotivet (Fm 2022:5) till ändringar i artskyddsförordningen. Bedömningen kan exempelvis göras utifrån Svensk fågeltaxering vid Lunds universitet eller SLU Artdatabanken. I denna rapport har vi utgått från Svensk fågeltaxerings standardrutter under perioden 1998–2023.

Prioriterade arter i Skogsvårdslagstiftningen

Omfattar hänsyn till vissa fågelarter. I 7 kap. 19 § i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen (SKSFS 2011:7). Där anges det att skador till följd av skogsbruksåtgärder ska förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer prioriterade fågelarter, vilka framgår i bilaga 4 till de allmänna råden, samt arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller som betecknas som akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 8 av 15

4 RESULTAT AV FÖRSTUDIEN

4.1 Tidigare fågelfynd

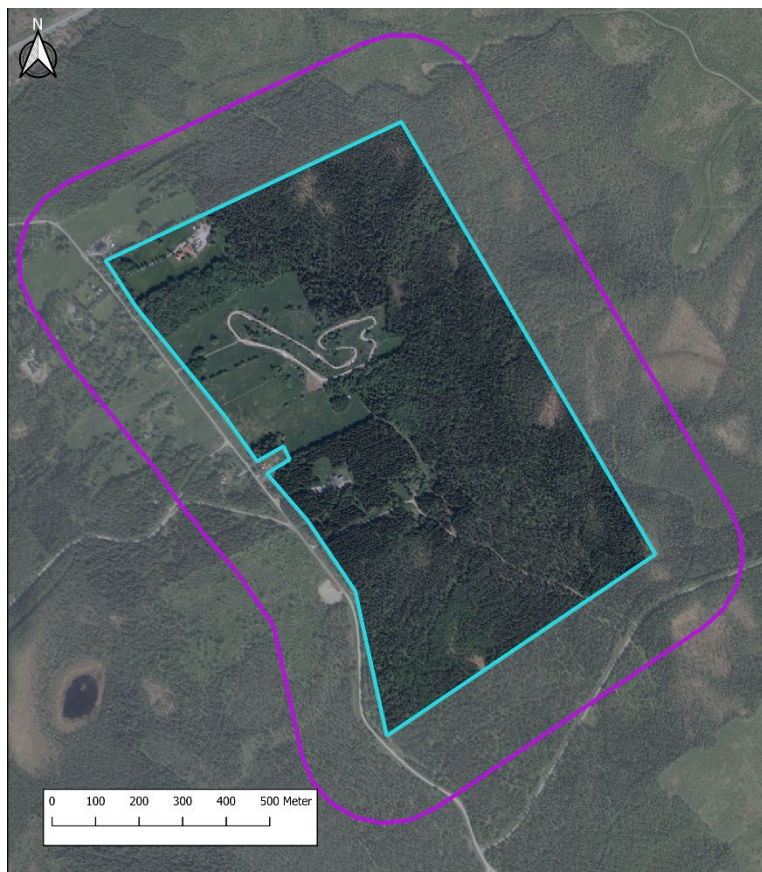
En summering av antalet arter rapporterade i artportalen under perioden 2000-01-01 till 2024-10-18 visar att det finns tre tidigare ugglearter rapporterade i förstudieområdet (**Figur 3**). Dessa är sparvuggla, pärluggla, samt hökuggla (*Surnia ulula*). Under samma period har fyra arter av dagrovfåglar rapporterats: duvhök^{NT} (*Accipiter gentilis*), fjällvråk^{NT} (*Buteo lagopus*), ormråk (*Buteo buteo*) och tornfalk (*Falco tinnunculus*) (**Tabell 1**).

Tabell 1. Ugglor och rovfåglar som påträffats i anslutning till förstudieområdet under perioden 2000–2024.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	Rödlistad som NT
Fjällvråk	<i>Buteo lagopus</i>	Rödlistad som NT. Prioriterad fågelart i skogsvårdslagen.
Hökuggla	<i>Surnia ulula</i>	Prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen.
Ormråk	<i>Buteo buteo</i>	
Pärluggla	<i>Aegolius funereus</i>	Nämns i fågeldirektivet bilaga 1. Prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen.
Sparvuggla	<i>Glaucidium passerinum</i>	Nämns i Fågeldirektivet bilaga 1. Prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen.
Tornfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	

En naturvärdesinventering genomfördes av Väg & Miljö 2023. Under naturvärdesinventeringen påträffades inga prioriterade rovfåglar eller ugglor.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 9 av 15

Torråsen, Östersund kommun 2024

Teckenförklaring

- Fältstudieområde
- Förstudieområde

©Lantmäteriet

Figur 3. Förstudieområdets geografiska placering.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 10 av 15

5 RESULTAT AV FÄLTSTUDIEN

5.1 Ljudboxar

Totalt noterades två ugglearter från de två ljudboxarna som var utplacerade i området under mars månad 2024. En av dessa arter nämns i fågeldirektivet bilaga 1, samt är en prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen (**Tabell 2, Figur 4**). Samtliga ugglearter från ljudboxarna finns i **Tabell 3**.

För varje lokal presenteras antalet individer av ugglor och andra naturvårdsintressanta fåglar som hörs på inspelningarna.

Ljudbox 1

Ljudboxen är placerad i norra änden av fältstudieområdet i ett skogsbyn.

Resultat

På ljudboxen registrerades pärluggla och kattuggla. Dessutom registrerades grönfink^{EN} (*Chloris chloris*) och gråkråka^{NT} (*Corvus cornix*).

Ljudbox 2

Ljudboxen är placerad i sydöstra delen av området i ett skogsområde.

Resultat

På ljudboxen registrerades pärluggla och kattuggla. Dessutom registrerades talltita^{NT} (*Poecile montanus*) och gråkråka^{NT}.

Tabell 2. Prioriterade arter som noterades med häckningskriterier från ljudboxarna.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar
Pärluggla	<i>Aegolius funereus</i>	Spel/sång. Arten nämns i fågeldirektivet bilaga 1 och är en prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen.

Tabell 3. Samtliga arter som uppvisade häckningsbeteende från ljudboxarna.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar
Kattuggla	<i>Strix aluco</i>	Spel/sång
Pärluggla	<i>Aegolius funereus</i>	Spel/sång. Arten nämns i fågeldirektivet bilaga 1 och är en prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 11 av 15

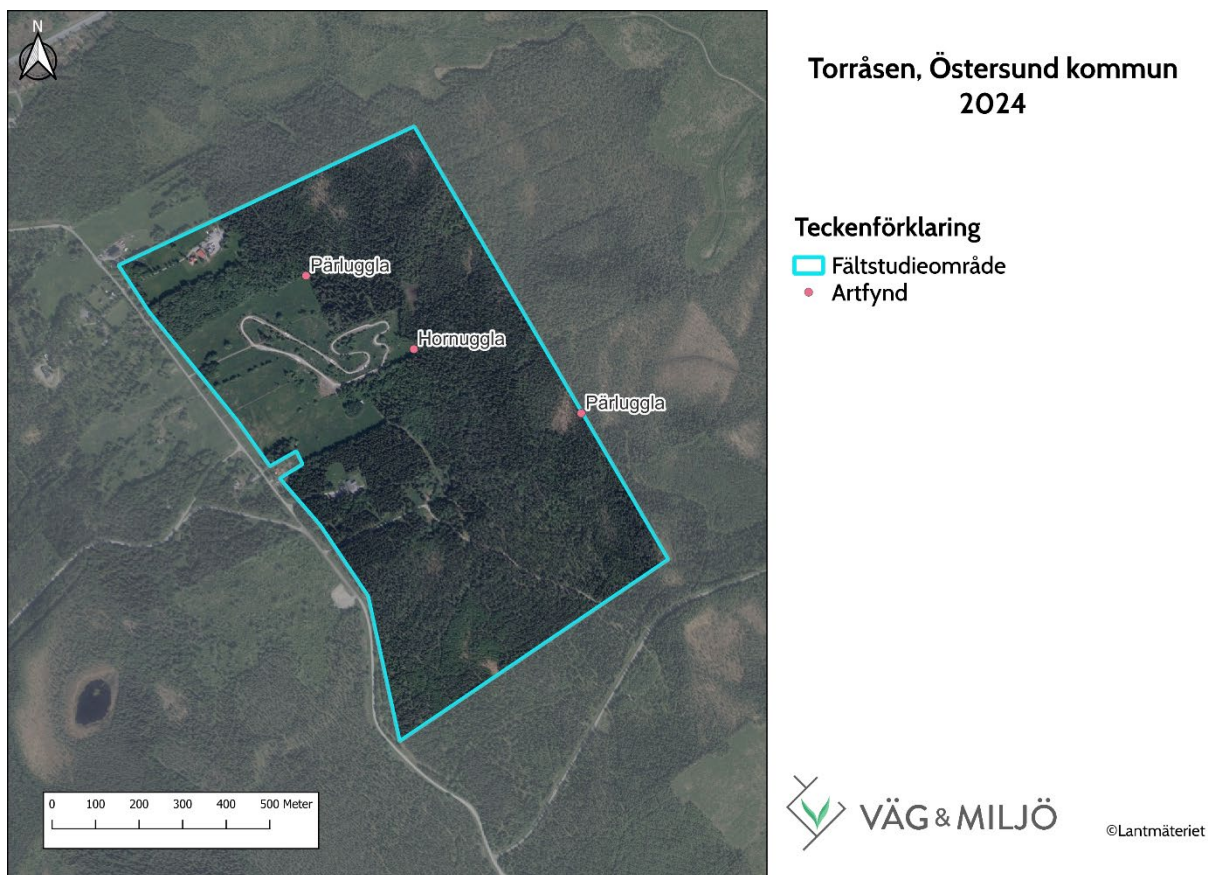
5.2 Manuell inventering

Totalt noterades en uggleart under den manuella inventeringen i slutet av mars (Tabell 4, Figur 4).

Tabell 4. Prioriterade arter som noterades med häckningskriterier från ljudboxarna.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar
Hornuggla	<i>Asio otus</i>	Spel/sång. Rödlistad som NT.

Under de två fältbesök i maj för att inventera dagrovfåglar gjordes inga fynd under fältinventeringen.

Figur 4. Fynd av prioriterade arter under fältinventeringen 2024.

5.3 Områdets fågelfauna

Totalt noterades tre arter från fältinventeringen i juni och de två ljudboxarna som var utplacerade i området i mars 2024. Alla noterade arter uppvisade häckningskriterier. Av alla noterade arter från ljudboxarna är en art rödlistad, en omfattas av bilaga 1 och två uppvisar en negativ nationell populationstrend. Ytterligare två ugglearter är noterad från området tidigare i samband med genomförd förstudie. Det är sparvuggla och hökuggla som mycket väl periodvis kan nyttja området. Båda dessa arter nämns i Fågeldirektivet bilaga 1. Dessa tas inte med i nedanstående tabell.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 12 av 15

En samlad bedömning av området fågelfauna utifrån fältinventering och inspelningarna från ljudboxarna ges i **Tabell 5**.

Tabell 5. Samlad bedömning av samtliga noterade fågelarter inom fältstudieområdet.

Art	Vetenskapligt namn	Kommentar
Hornuggla	<i>Asio otus</i>	Spel/sång. Rödlistad som NT. Negativ populationstrend.
Kattuggla	<i>Strix aluco</i>	Spel/sång. Oförändrad populationstrend.
Pärluggla	<i>Aegolius funereus</i>	Spel/sång. Arten nämns i fågeldirektivet bilaga 1 och är en prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen. Negativ populationstrend.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 13 av 15

6 SAMLAD BEDÖMNING

Att uppskatta antalet revir av ugglor är svårt. Metoden med ljudboxar är dock mycket mer träffsäker än någon annan metod för att få reda på vilka arter och hur många revir som det finns i inventeringsområdet.

Ett kvalificerat försök att uppskatta antalet revir av de olika arterna i inventeringsområdet som påträffades under inventeringen 2024 redovisas nedan.

De prioriterade ugglearter som noterats under inventeringen var hornuggla och pärluggla, där hornuggla är upptagen som nära hotad (NT) på den svenska rödlistan och pärluggla en prioriterad fågelart i skogsvårdslagstiftningen. Pärluggla noterades under flera tillfällen vid båda ljudboxarna, vilket kan antas betyda att det finns minst ett revir i inventeringsområdet. Hornuggla noterades vid ett tillfälle under den manuella inventeringen, vilket kan betyda att arten var på tillfälligt besök i inventeringsområdet.

Övriga prioriterade fågelarter som noterats under inventeringen har fångats upp i den allmänna fågelinventeringen. Det gäller bland annat talltita och grönfink.

Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att dålig sorktillgång kan till stor del ha påverkat uggleförekomsten negativt. Den bilden blir tydlig då resultatet från inventeringen jämförs med spontanrapportering från området. Till exempel finns fynd av sparvuggla och hökuggla i förstudieområdet, vilka båda är prioriterade arter. Inga av dessa kunde noteras i samband med inventeringen 2024. Det kan till stor del förklaras genom bristande tillgång till bytesdjur och därtill utebliven häckning.

Inga dagrovfåglar noterades under de två manuella fältbesöken, varken bon eller förbiflygande. Slutsatsen kan då dras att det inte finns några rovfågelrevir i inventeringsområdet. Det är dock viktigt att poängtera att dålig födotillgång ett år kan påverka rovfågelförekomsten negativt. Under förstudien var duvhök och fjällvråk rapporterade i området, vilka båda är rödlistade som NT. Inga av dessa noterades i samband med inventeringen 2024.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 14 av 15

7 REFERENSER

Artskyddsförordningen, 2007:845.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

ArtDatabanken 2024: Artportalen. Artrapporteringssystem. www.artportalen.se. SLU, Uppsala.

Birdlife Sverige 2023. Sveriges fåglar 2023. Hur går det för Sveriges fåglar med särskilt fokus på läget i sjöar och vattendrag?

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Väg och Miljö, 2024. Naturvärdesinventering Torråsen, Östersunds kommun 2023.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Rovfågelinventering Torråsen, Östersund	2025-01-27	Sida 15 av 15